

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 24.04.2026, №11

Барои сазовор донишгари Ифтихори Амонкул, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ.

Диссертатсияи Ифтихори Амонкул дар мавзӯи «Ҷанбаҳои ҳунари ва вижаҳои жанри ашъори Маҷнун Шералӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, раҷбаҳои адабӣ) бо протоколи №27, аз 16-уми феврал соли 2026 дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни (734003, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 121; фармониши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми майи соли 2025, таҳти №206/шд) ба ҳимоя қабул гардидааст.

Ифтихори Амонкул 17-уми феврал соли 1990 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст.

Ифтихори Амонкул соли 2008 ба ихтисоси «Забон ва адабиёти тоҷик» факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дохил шуда, онро соли 2013 хатм намудааст. Соли 2016 барои идомаи таҳсил ба шӯбаи магистратураи Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 2018 хатм намудааст.

Мавзӯи диссертатсия дар Шурои олимони Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода (ҳоло Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода) таҳти унвони «Лирикаи Маҷнун Шералӣ» аз 25.04.2019, қарори №9/4-2 тасдиқ гардидааст, бо машварати мутахассисони соҳа дар ҷаласаи Шурои олимони Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 30.05.2025, қарори №11/5-4 таҳти унвони «Ҷанбаҳои ҳунари ва вижаҳои жанри ашъори Маҷнун Шералӣ» тағйири ном намуд ва дар ин давра, ӯ диссертатсияи илмӣро омода кардааст.

Диссертатсия дар кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода иҷро шудааст.

Рохбари илмӣ диссертант Ифтихори Амонкул – доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудири кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода Салими Хатлонӣ.

Муқарризони расмӣ:

– Сирочиддини Эмомалӣ – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи назария ва адабиёти навини форсии тоҷикии факултети филологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон;

– Аҳмадов Сафармад Гадомадович – номзади илмҳои филологӣ, дотсент, мудири кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав.

Муассисаи пешбар: Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби раиси ҷаласа – доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисоси филология, и.в. дотсент, мудири кафедраи адабиёти тоҷик Шамшоди Ҷамшед, эксперт – номзади илмҳои филологӣ, и.в. дотсенти кафедраи адабиёти тоҷик Холикова Зайналбӣ Кенчаевна, котиби илмӣ ҷаласа – номзади илмҳои филологӣ, и.в. дотсенти кафедраи адабиёти тоҷики Одинаева Гулбону Мадалиевна пешниҳод шудааст ва бо имзою муҳри ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Сафарзода Мунир Ватан тасдиқ шудааст, қайд мешавад, ки диссертатсияи Ифтихори Амонкул, ки ба мавзуи «Ҷанбаҳои ҳунарии ва вижаҳои жанрии ашъори Мастон Шералӣ» бахшида шудааст, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) сазовор мебошад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо дарназардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-75-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи адабиётшиносӣ буда, дар корҳои илмӣ таҳқиқоти ғаёлона иштирок менамоянд ва дар ин самт, асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмуну муҳтавои онҳо ба мавзуи диссертатсияи мазкур иртиботдоранд.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 10 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин шумор 6-тоаш дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидаанд. Маводди интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмунҳои диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1-М]. Амонкул, И. Мастон Шералӣ ва ғаёлияти адабии ӯ [Матн] / И. Амонкул // Паёми Донишқадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ, таърих ва фалсафа. – Душанбе, 2020. – №1 (37). – С.68-73.

[2-М]. Амонкул, И. Ҷойгоҳи ватан дар ашъори Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Паёми Донишқадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ ва таърих. – Душанбе, 2021. – №2 (42). – С.151-155.

[3-М]. Амонкул, И. Сабки нигориши лирикаи Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филология, педагогика ва таърих. – Душанбе, 2023. – №4 (52). – С.172-177.

[4-М]. Амонкул, И. Баъзе вижагиҳои мавзуи Ватан ва модар дар ашъори Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Нашрияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. – Душанбе, 2025. – №3 (116). – С.225-230.

[5-М]. Хатлонӣ, С., Амонкул, И. Ҷанбаҳои мавзуи ашъори Мастон Шералӣ [Матн] / С. Хатлонӣ, И. Амонкул // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филология, педагогика ва таърих. – Душанбе, 2025. – №2 (58). – С.267-273.

[6-М]. Амонкул, И. Ҳунар ва услуби эҷодии Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2025. – №1/3 (137). – С.95-101.

II. Таълифоти муаллиф дар маҷмӯа ва нашрияҳои дигари илмӣ:

[7-М]. Амонкул, И. Бадеияти лирикаи Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ таҳти унвони «Филологияи Шарқ: Пажӯҳиши забоншиносӣ, робитаи адабӣ ва тарҷумашиносӣ». – Душанбе, 2023. – С. 334-337.

[8-М]. Амонкул, И. Лирикаи Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ дар мавзуи «Масъалаҳои марбут ба забон дар осори безаволи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон». Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – Душанбе, 2025. – С.297-306.

[9-М]. Амонкул, И. Тасвиргарой дар ашъори Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Международный научный журнал / Вестник наук. – № 5 (86) г.Тальятти, 2025. – С.1297-1302.

[10-М]. Амонкул, И. Ҷойгоҳи авзони баҳри ҳазаҷ дар эҷодиёти Мастон Шералӣ [Матн] / И. Амонкул // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ таҳти унвони «Бокӣ Раҳимзода ва муҳити адабии садаи XX». – Душанбе, 2025. – С.215-219.

Ба автореферати диссертатсия аз муассиса ва муҳаққиқони зерин тақризҳо ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

1. Тақризи Ёлмасова Замирахон Ҳабибуллоевна – доктори илмҳои филологӣ, профессор, декани факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров мусбат буда, диссертатсияи Ифтихори Амонкулро кори илмӣ анҷомёфта меҳисобад ва дар он эроду пешниҳоди зерин манзур намудааст:

– хуб мешуд, агар, дар баҳши «Дараҷаи таҳқиқоти мавзуи илмӣ» илова бар номи шоирону нависандагон, аз муҳаққиқони адабиёти муосир ёдоварӣ карда мешуд;

– агар боби чорум яке аз фаслҳои боби дуюм бошад, хуб мешавад, зеро дар боби 2-юм ҳам масъалаи вазну қофия ва радиф дар баҳши рубой мавриди баррасӣ қарор гирифтааст;

– хангоми тарҷумаи ашъори шоир баъзе ноҷӯриҳо ба назар мерасад (сах. 45, 46, 50).

2. Тақризи Холов Холмуҳаммад Раҷабович – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи адабиёти ҷаҳони Донишгоҳи славянии Русия ва Тоҷикистон низ мусбат буда, таҳқиқоти диссертатсионии диссертантро аз нигоҳи илмӣ пурарзиш муаррифӣ намудааст ва нуктаҳои зеринро барои беҳтар шудани сифати рисола пешниҳод кардааст:

– дар автореферат баъзан, такрори фикр, ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ, навиштани калимаҳо бо ду вариант мушоҳида мешавад. Маслан, дар саҳифаи 4 вожаи «аҳаммият» бо як ҳариф «м» ва калимаҳои (Ватан, модар) дар саҳифа 5 бо ҳарфи хурд навишта шуда, ки тасҳеҳи онҳо ҳусни матлабро хоҳад афзуд.

3. Тақризи Ғаффоров Мизроб Ҷалилович – номзоди илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи забон ва фарҳанги Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон низ мусбат буда, рисолаи диссертант Ифтихори Амонқуло кори илмӣ анҷомёфта меҳисобад ва дар он эродҳои зеринро пешниҳод кардааст:

– дар саҳифаи 24-25-и авторферати диссертатсия хангоми таҳлили қофияи байти зерин:

То ҳарфи ҳақе зи боби фан мегӯем,

Ҳар як ба талош мову ман мегӯем., – муҳаққиқ калимаҳои қофияшавандаро «фан» ва «ман» нишон дода, решаи қофияро «– ан» мегӯяд, вале (ба фикри мо, сахван) на ҳарфи «н»-ро рави, балки ҳарфи «р»-ро рави мегӯяд. Дар ин ҷо ҳарфи «н» рави аст.

– дар матни автореферат дар навишти баъзе калимаҳо духурагӣ ё ғалатҳои имлоӣ ба мушоҳида мерасад. Аз ҷумла, арӯз-аруз (с. 7) паҳлу-пахлӯ (с.20), арзишман (с. 10), бомуваффақият-бо муваффақият (с.11, 11), бархурдор-бархӯрдор (с.13, 15), андӯх-андух (с. 11), хосси-хоси (с.25, 28) қоидаҳои имлои забони тоҷикӣ риоя нагардидааст.

4. Тақризи Наимова Фарзона Меҳрубоновна – номзоди илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои хориҷии Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода низ мусбат буда, рисолаи диссертант Ифтихори Амонқуло кори илмӣ анҷомёфта меҳисобад ва дар он эродҳои зеринро пешниҳод намудааст:

– ба андешаи мо ҳарчанд дар қисмати омӯхташавии мавзӯ муаллиф матолиби хеле бисёро дар бораи пешинаи таҳқиқи мавзӯ баррасӣ кардааст, аммо ба назар мерасад, ки ҳанӯз қорҳои дар ин замина муаррифинашуда дар адабиётшиносии ватанӣ хориҷӣ мавҷуданд, ки бояд ба онҳо низ таваҷҷуҳ намуд.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи докталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– таҳқиқи унвонҷӯ Ифтихори Амонқул ба рӯзгор ва осори Мастон Шералӣ, ҷанбаҳои ҳунарий, вижагиҳои жанрий равона шуда, бар асоси сарчашмаҳои адабиву таърихӣ нуфузу манзалати фардӣ ҳунарии шоирро мушаххас намудааст.

– диссертант бо така ба маводди муътамади илмӣ ва адабӣ ҷанбаҳои ҳунари ва вижагиҳои жанрии ашъори Мастон Шералиро дар адабиёти муосри тоҷик **мавриди таҳлил қарор додааст.**

– диссертант мавқеи жанрҳои суннатӣ, аз ҷумла ғазал, рубоӣ, дубайтӣ ва дигар навъҳои шеърӣ, монанди ҷаҳорпора ва шеъри озодро дар эҷодиёти Мастон Шералӣ таҳқиқ намуда, мақоми адибро дар адабиётшиносӣ **равшан сохтааст.**

– Ифтихори Амонкул ба таҳқиқ хусусиятҳои забонӣ ва услубии ашъори Мастон Шералиро маълум намуда, дар ин зимн дастовардҳои адабии шоирро дар адабиётшиносони ватанию хориҷӣ **муаррифӣ намудааст.**

– диссертант вижагиҳои жанрию мавзӯӣ, авзони арузӣ, қофия ва радифро дар шеъри Мастон Шералӣ таҳқиқ карда, таъсирпазириву баҳрабардорӣ ва суннатшиканиву навоариҳои шоирро дар асоси сарчашмаҳои муътамади илмӣ дар адабиётшиносии муосир **арзёбӣ ва равшан сохтааст.**

– довталаби дараҷаи илмӣ Ифтихори Амонкул бо далелҳои раднопазир ҷанбаҳои ҳунари ва вижагиҳои жанрии ашъори Мастон Шералиро дар адабиётшиносии муосри тоҷик **равшан таҳқиқ кардааст.**

– унвонҷӯ Ифтихори Амонкул саҳми Мастон Шералиро дар пойдорӣ, идомаи жанрҳои суннатӣ дар адабиёти муосир мондагор арзёбӣ намуда, ашъори ӯро бо мазмуну мундариҷаи олии, ғояҳои баланди инсондӯстию меҳанпарастӣ дар жанрҳои суннатӣ **муҳим медонад.**

Аҳамияти назариявии таҳқиқ бо он асоснок карда шудааст, ки маводди пажуҳишии қори диссертатсионӣ дар таҳлилу баррасии адабиёти муосири тоҷик, намоёндагони маъруфу таҳқиқнашудаи он, таҳқиқи масъалаҳои марбут ба поэтикаи ашъори шоирони муосир, шинохти жанрҳои адабӣ, муаррифии раванди суннатгароӣ ва наваҷудӣ дар шеъри муосири тоҷик пажуҳишнашуда мусоидат менамояд.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешаванд, ки нахуст он рӯзгору осори Мастон Шералиро ба ҳонанда ва доираҳои илмии кишвар ба таври таҳқиқӣ ва саҳеҳ тавзеҳ медиҳад, дуюм маводди таҳқиқшудаи он дар таълифи китобҳои дарсии таърихи адабиёти тоҷик, сабқшиносӣ, назарияи адабиёт, каломии бадеъ, назмшиносӣ, таҳияи қорҳои курсӣ, рисолаҳои хатм, навиштани диссертатсияҳои номзадӣ ва докторӣ хизмат менамояд, сеюм масъалаҳои ҳалшудаи диссертатсия бо натиҷагирҳои амиқ дар таҳқиқи худшиносӣ, ватандӯстӣ, эҳтироми арзишҳои миллӣ ва умуман тарбияи инсонии комил мусоидат менамояд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот нишон доданд, ки Мастон Шералӣ, воқеан, шоири тавоно, ҳунарманд ва пурқур буда, бо эҷодиёти худ дар раванди суннатгароӣ ва наваҷудию ибтикороти эҷодии шеъри даврони ҷадид, саҳм гирифта, дар сафи шоирони ҳамнасли хеш рушду нумуи адабиёти муосири тоҷикро таъмин сохтааст. Эҷодиёти шоир бо хусусиятҳои ҳунари ва сохтори суннату вижагиҳои худ вирди забони мардум буда, завқи бадеӣ ва худшиносии онҳоро бо таҳрик меорад.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мешавад, ки дар заминаи баррасии сарчашмаҳои таҳқиқӣ, ҷанбаҳои ҳунарий ва вижагӣҳои жанрии ашъори Мастон Шералиро мавриди пажӯҳиши ҷомеа қарор додааст. Гузоришу маърузаҳои илмӣ диссертант дар маҳфили конференсияҳо, ҳамчунин, диссертатсияи манзуршуда ва мақолаҳои нашршудаи ӯ саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд. Бинобар ин, қулли натиҷаҳои дар диссертатсия ҳосилшуда маҳсули пажӯҳиши шахсии муаллиф буда, мақолаҳои ҷопнамудаи ӯ мазмуни диссертатсия ва нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшавандаро фаро гирифта, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ Ифтихори Амонкулро дар таҳқиқ **равшан намудааст.**

Дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 24-уми апрели соли 2026 дар бораи сазовор дониستاني Ифтихори Амонкул барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 11 нафар 9 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм – мутахассисон аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) 5 – нафар ва аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.18. Назарияи адабиёт ва сабқшиносӣ) 4 – нафар.

Аз 9 нафар аъзои иштирокдошта дар маҷлис, ки ба шуро шомил буданд, овоз доданд: тарафдор – 9 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, профессор

Котиби илмӣи шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои филологӣ, дотсент

Ҷ.М.

Салихов Шамсидин
Аслидинович

Шоев Абдуҳамид
Абдунабиевич

24.04.2026